

Trenger vi et nærings- og handelsdepartement?

NHD 25 år - Litteraturhuset 17 januar 2013

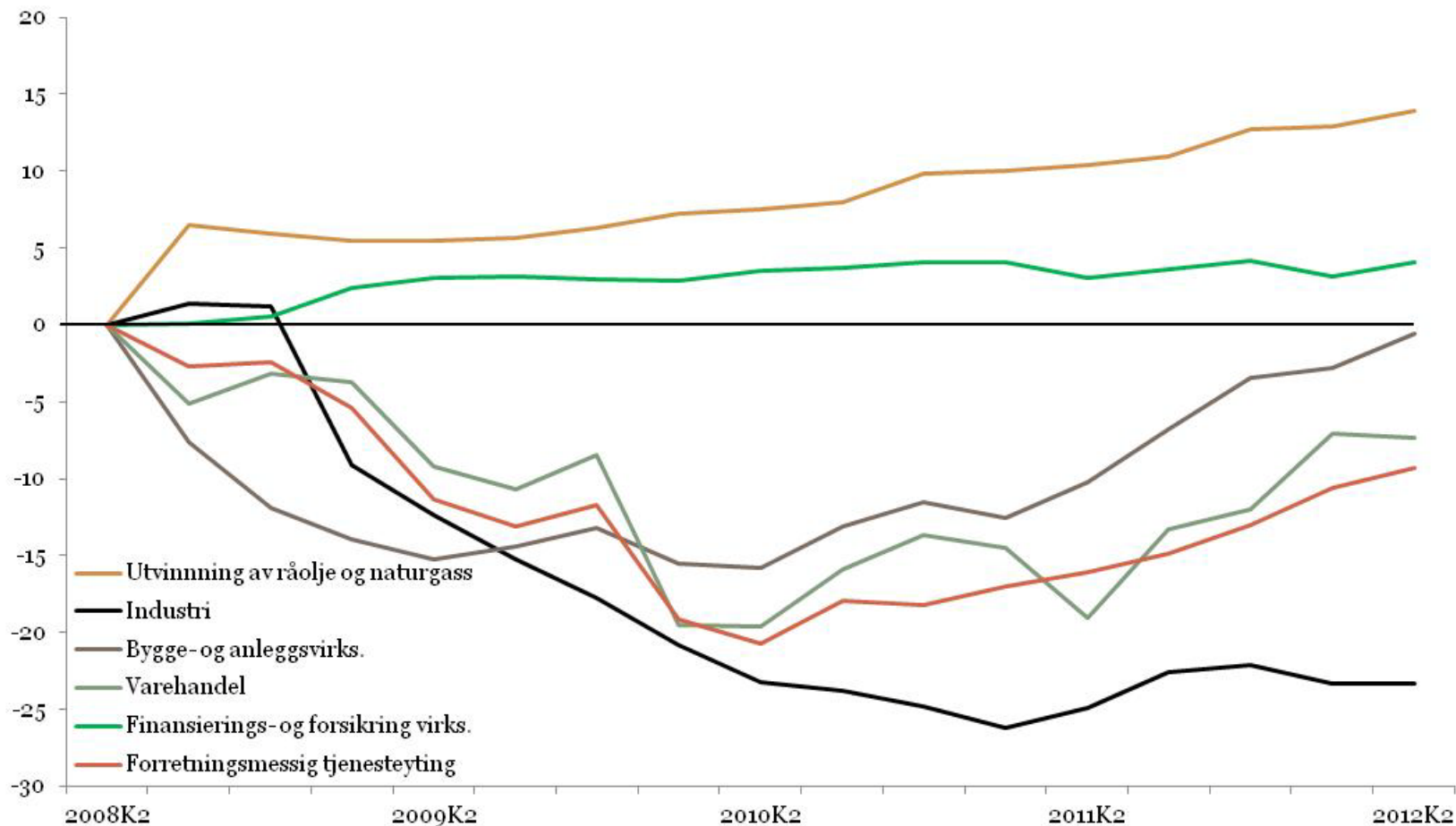
Hilde C. Bjørnland

- Utsleppsløyve, tilskuddsforvaltning, EXPO2012, eierskap, næringspolitikk, 'ut i landet', reiseliv, innovasjon, verdiskapning, entrepenørskap, omstilling, subsidier, CO2 kompensasjon, verktøykassa, **verktøykassa er tom**

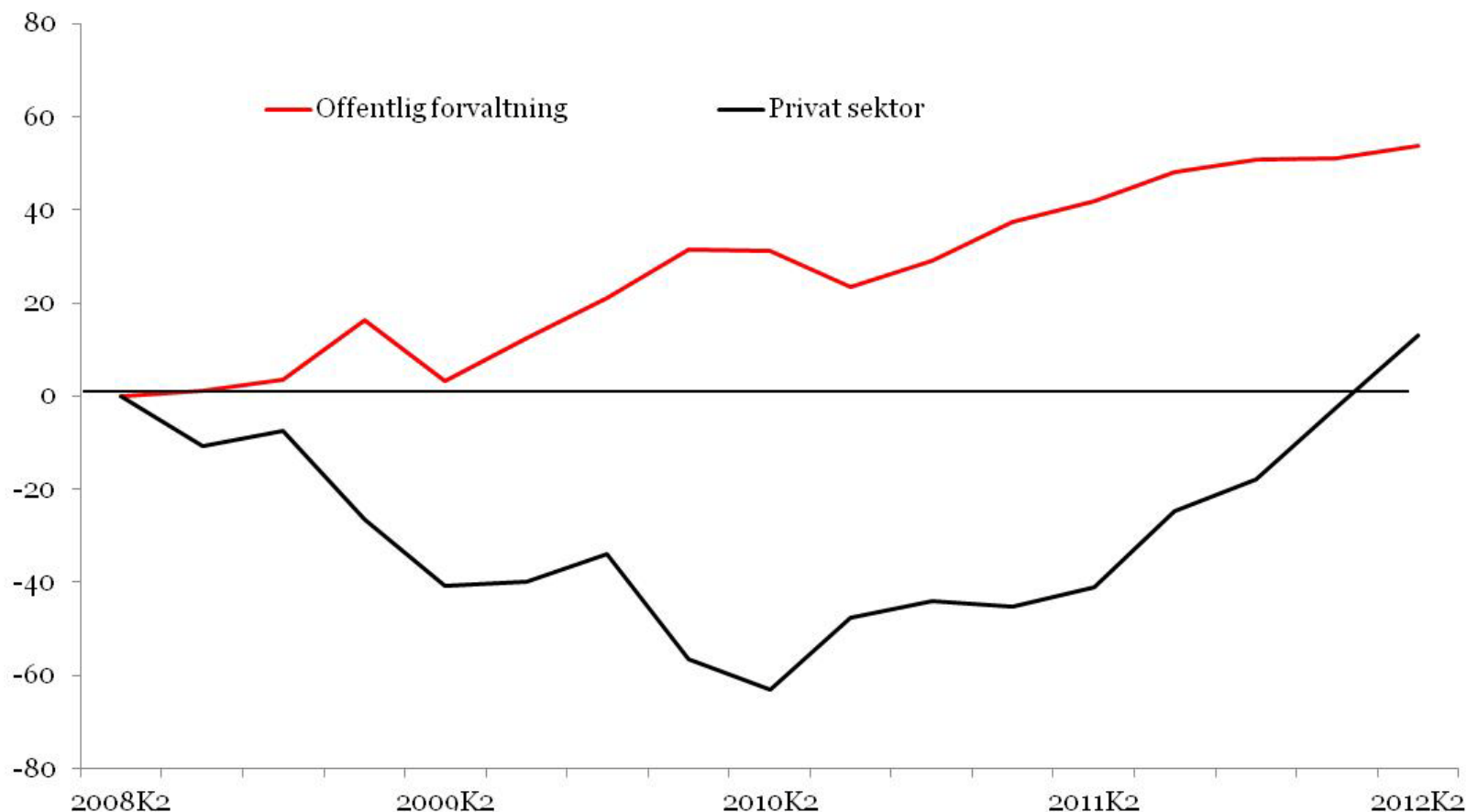
Trenger vi et nærings- og handelsdepartement?

- **JA**, NHD viktigere enn noen gang, men kommer ikke til å bli synlig før om noen år...
- Hva skal vi leve av etter oljen? Klarer vi å holde på lønns- og produktivitetsspranget oljen har gitt oss?
- Fokus på innovasjon – ikke plukke vinnere... Gode rammebetingelser, fleksible ordninger
- **Men handler om så mye mer**

Særnorske utfordringer: Todelt verden - todelte norsk næringsliv

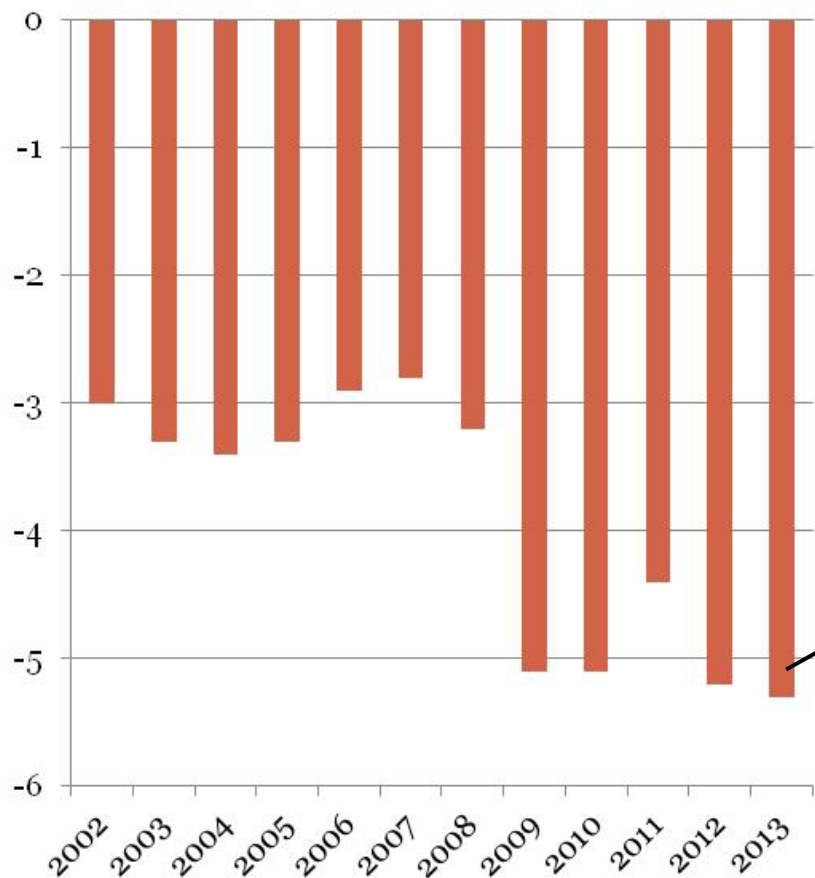
Vekst i offentlig sysselsetting under finanskrisen bidro til å holde ledigheten lav

Kilde: SSB og Hilde C. Bjørnland

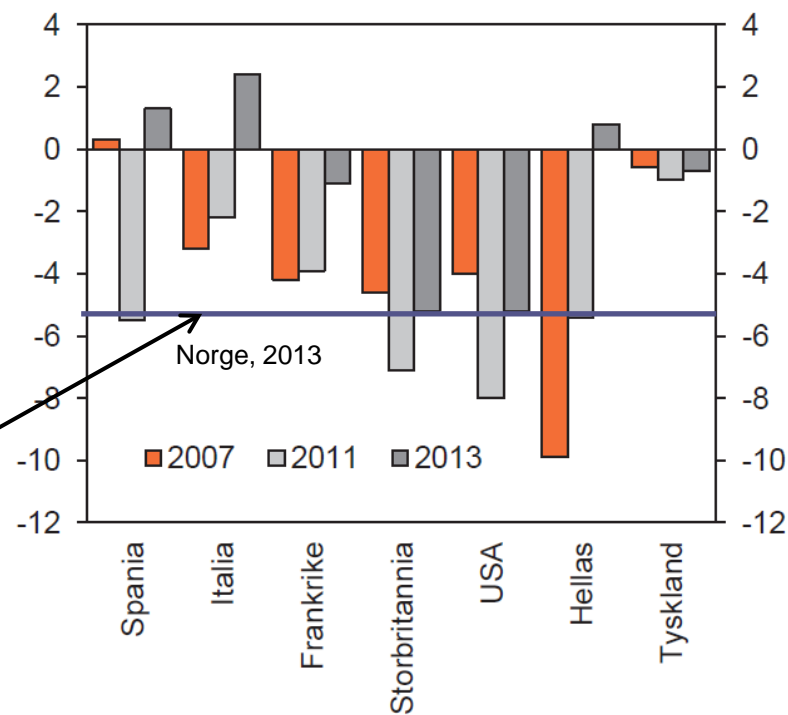
Men bidro til permanent økt oljepengebruk

Pst BNP fastlands-Norge

Internasjonale ubalanser

A. Strukturelle budsjettoverskudd i pst. av BNP

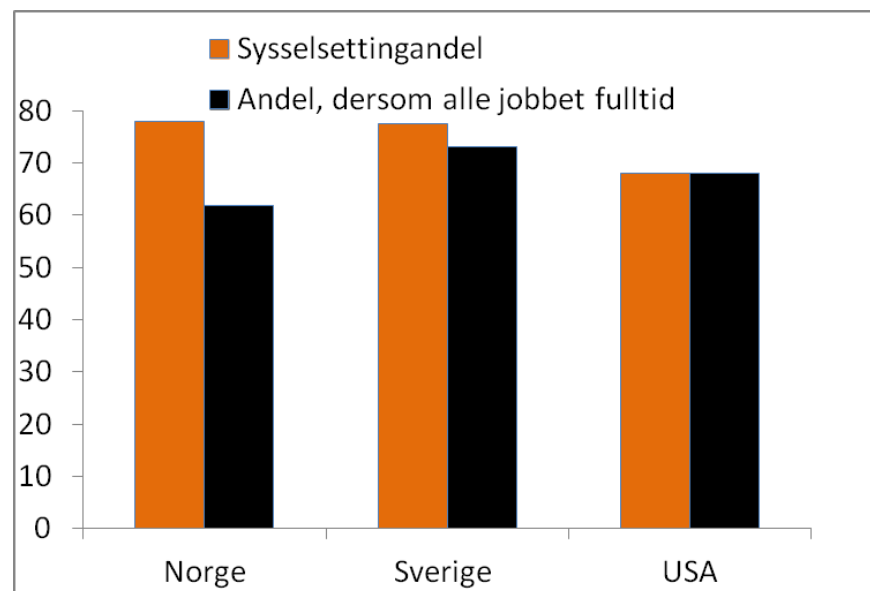
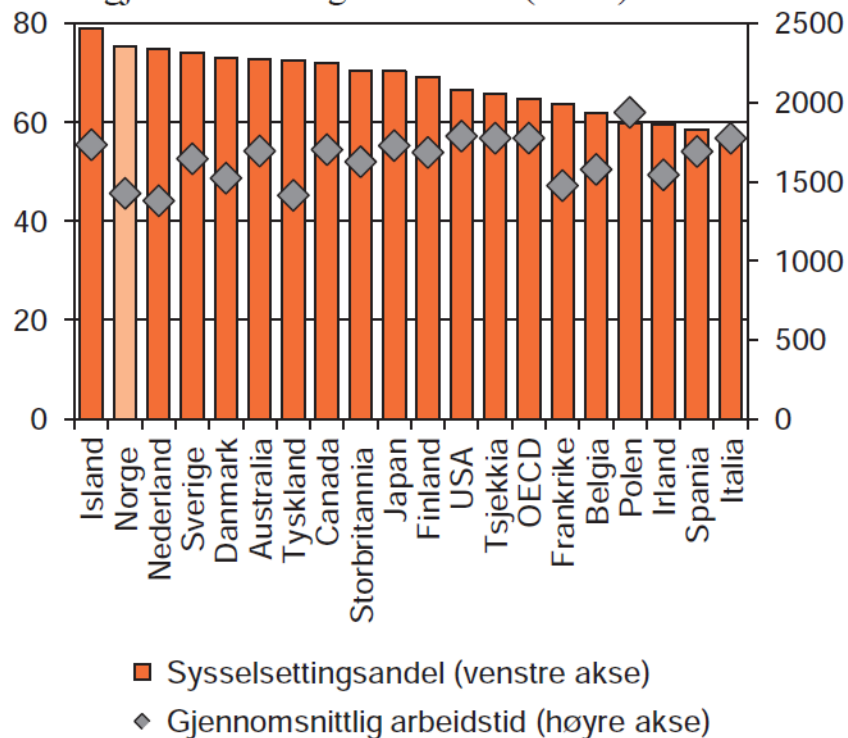
Nordiske velferdsmodellen (i olje-Norge)

Universale rettigheter og et velferdssystem. Betaler med skatter. **Men mange betingelser:**

- ❑ Forutsetter **høy sysselsetting** – ellers kan den ikke finansieres.
- ❑ Forutsetter også "no moral hazard" – dersom man er uten jobb, skal man søke jobb. **Forsikring mot dårlige tider – ikke mer fritid.**
- ❑ Forutsetter **høy produktivitet, innovasjon og konkurransevne**. Da kan sysselsettingen forbli høy. **Et godt utdanningssystem del av pakken.**

Mange i jobb, men ikke alle jobber like mye

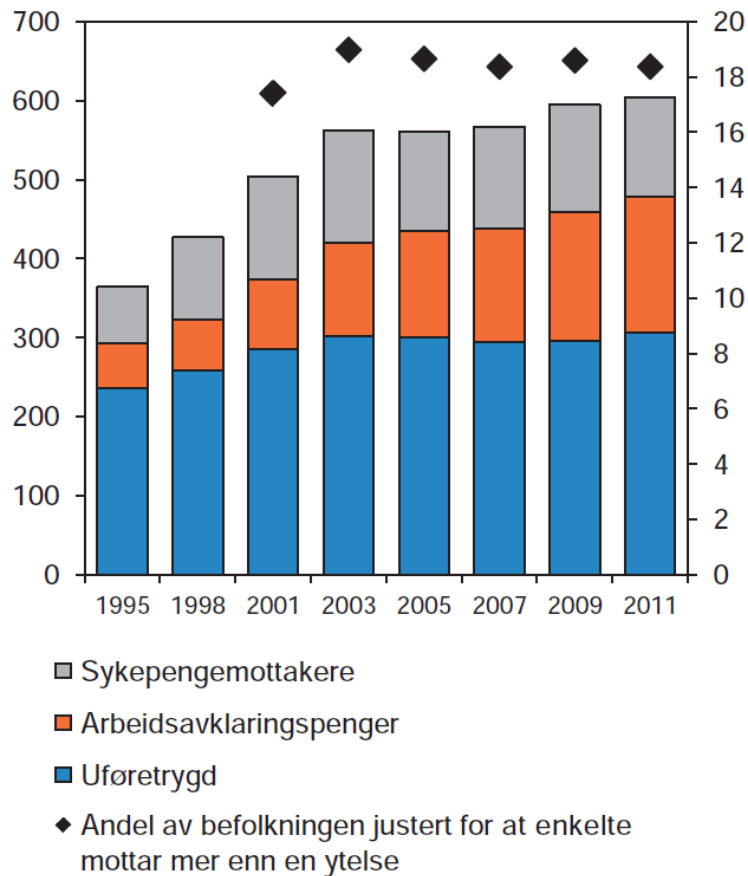
B. Sysselsetningsandel (15–64 år) og gjennomsnittlig arbeidstid (timer).¹ 2011

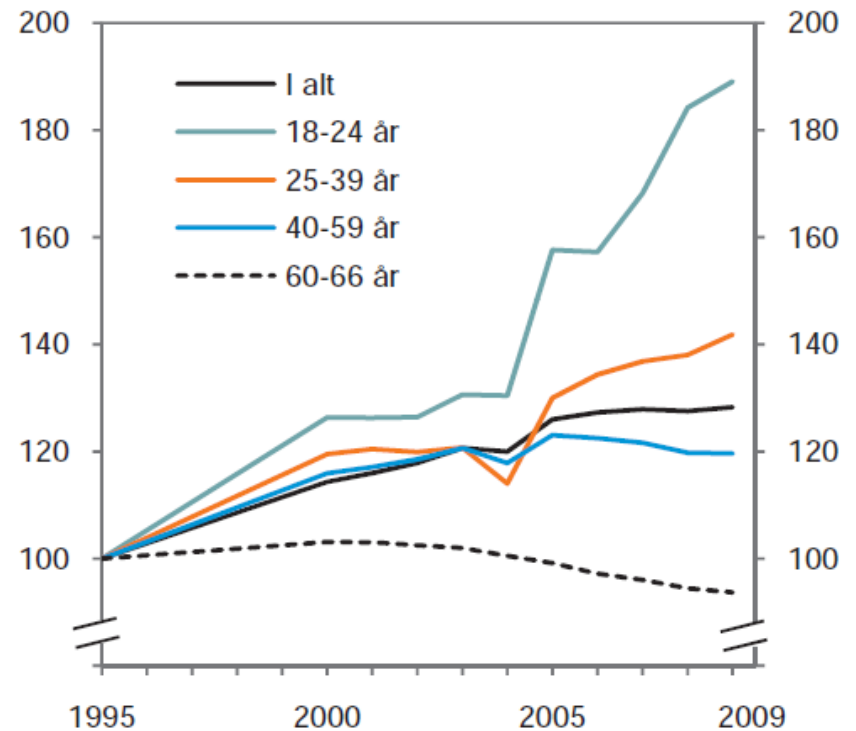
Note: Antar fulltid=1800 timer (37,5 timer x 48 uker) = OECD snitt

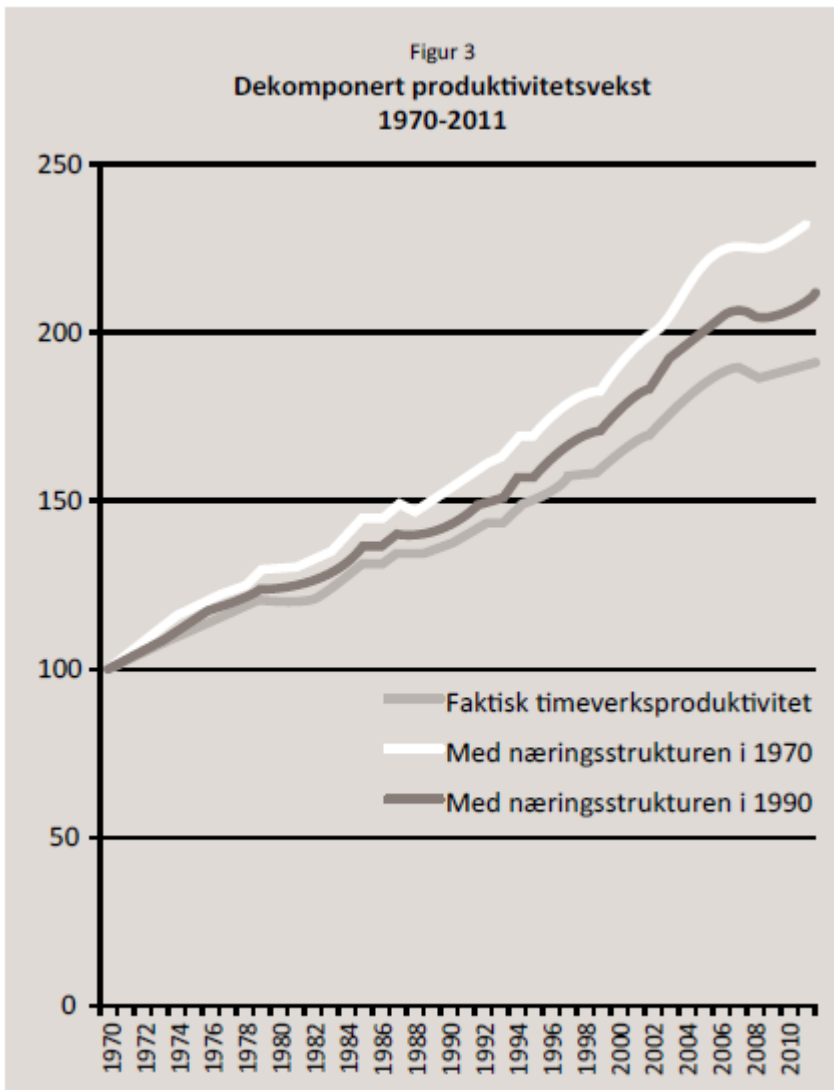
Mange utenfor arbeidsstyrken

A. Mottakere av helserelaterte trygdeytelser.
1000 personer (venstre akse) og andel i prosent
av befolkningen 18–66 år (høyre akse)

C. Utviklingen i andel uførepensjonister etter alder.
Indeks 1995 = 100

Fall i produktivitet

Fall i produktivetsveksten i norsk fastlandsøkonomi de siste tiårene.

Store variasjoner:

- Industri forbedret siste tiår...
- ... mens bygg og anlegg, helse og sosialtjenester samt annen tjenesteyting (kultur og underholdning) jevnt fall.

NB, noen lykkes! "Prosessindustrien" - økende utenlandsk eierskap

Metaller

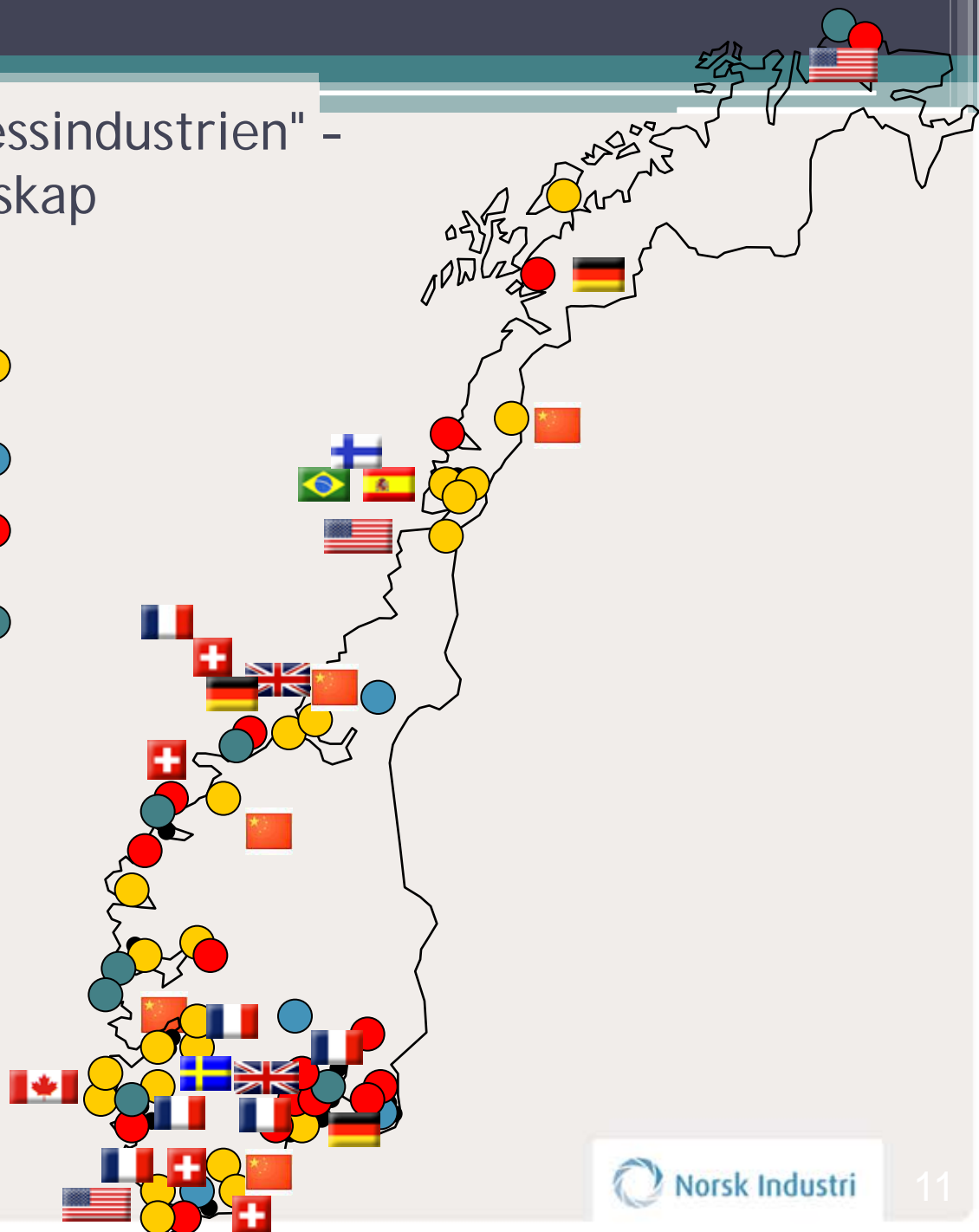
Treforedling

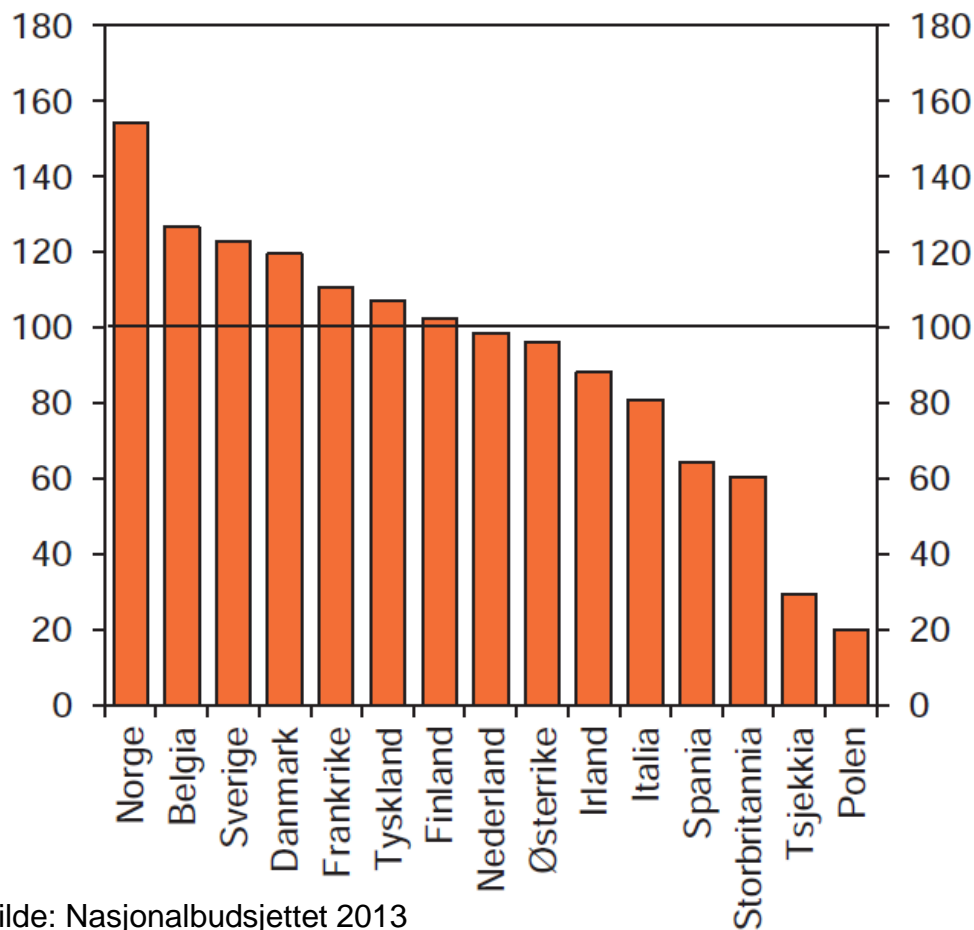
Kjemisk/mineralsk

Raffineri/gassfabrikk

Lønnskostnader per timeverk i industrien i 2011

Kilde: Nasjonalbudsjettet 2013

Norge et 'dyrt' land

Lønnsveksten følger produktiv industri...

Felles valuta. Indeks. Norges handelspartnere i EU=100

Men da blir også offentlig sektor dyr i Norge

- Stor offentlig sektor – følger lønnsveksten til den mest produktive industrien, men uten å vise til samme produktivitet. Offentlige budsjetter blir ”spist opp av lønn”. *Rikdommens dilemma*
 - Offentlig sektor sysselsetter ca 30 pst. av arbeidsstyrken i Norge og Sverige.
 - Men pengebruken er dyrere i Norge. Offentlig sektors utgifter utgjør (koster) **40 pst.** mer pr innbygger i Norge enn i Sverige.

Utdanning - innovasjon

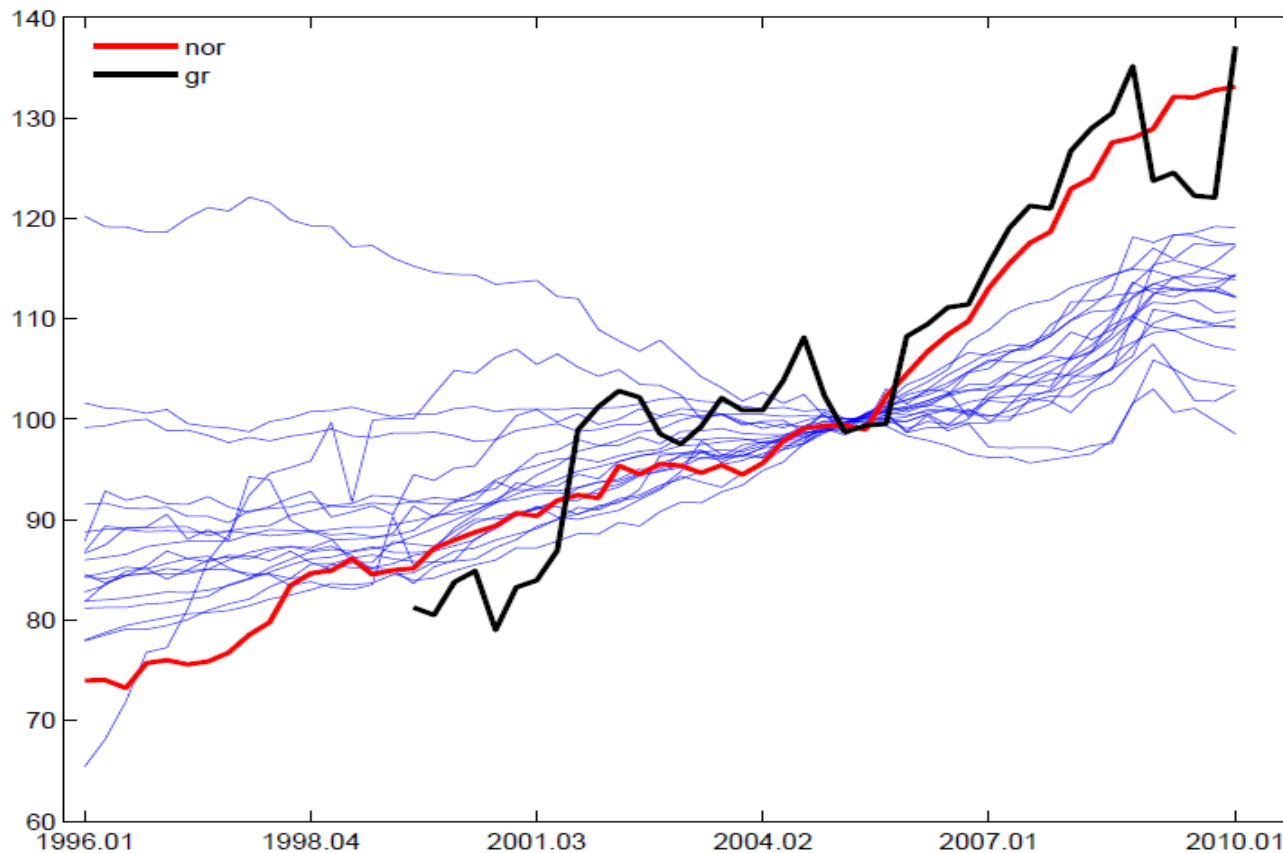
- ❑ Lønner det seg ta utdanning i Norge?
 - ❑ Noen forebedringer, men fortsatt har vi gjennomsnittlige presentasjoner i norske skole.
 - ❑ Stor dropout fra videregående
 - ❑ Nr 26 på Persons globale utdanningsindex. Dårligst i Norden.

'Utfordringer på norsk...'

- ❑ Verden i omstilling. Utdanningseksplasjon (Asia), mens aldrende befolkning og global finanskriser i USA og Europa... Strukturelle endringer.
- ❑ Norge fosser frem med olje... Henger produktiviteten i fastlandet med? Kan vi opprettholde de høye lønningene som oljevirkosomheten har gitt oss?
- ❑ Kinesiske selskaper vokser raskt i utlandet gjennom oppkjøp og andre strategiske investeringer. Blir vi også utkonkurrert på kompetanse blir omstillingen vanskelig.

Før krisen: Lønnsfest i Hellas (... fortsetter i Norge)

Lønnskostnader per produsert enhet , (2005=100)

Til å se helheten, trenger vi et NHD

- Handler ikke bare om konkurranseevne og innovasjon
- Utdanning – innovasjon – offentlig sektor
- Hadde vært lettere dersom...
 - *Norge hadde verdens beste utdanningssystem*
 - *Handlingsregelen brukt etter intensjonen*
 - Styrket infrastruktur og styrket næringslivet gjennom målrettet beskatning
- **Men stort sett går det jo veldig bra!**

Gratulerer med dagen!